

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. VII. De arbore scientiæ boni & mali,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

vitam illam immortalem suppeditasset: denique quia dupliciter fovebat & sustinebat vitam hominis: in primis enim consumptum vi caloris humorem naturalem fructus illius arboris resarciebat, ac reficiebat; idq; erat illi comune cum fructibus aliarum arborum Paradisi: deinde humorem naturalem immittunt ac deperditum redintegrabat, pari puritate & sinceritate eam quam prius habuerat etiam in ortu hominis; ipsum etiam calorem naturalem ita corroborabat, ut etiam si continuo agendo non nihil pateretur, beneficio tamen illius cibi ita confirmaretur, ut nunquam debilitatus flaccesceret, unde senectus nascitur, & plures qui senectutem committantur defectus naturales; & uterque iste effectus proprius erat illius arboris.

45. Disputant verò Theologi, an talis vis servandi hominem à corruptione fuerit e naturalis, vel supernaturalis? quibusdam cum Divo Bonaventura in 2. dist. 17. affirmantibus eam fuisse supernaturalem, & divinitus inditam ligno vitæ, ad eum modum quo Sacramentis novæ legis inest virtus causandi gratiam: alijs verò cum Hugone à S. Victore, annot. in 2. cap. Genesis, contendentes eam fuisse naturalem, & adinstar medicinæ, corruptionem hominum prohibuisse; quamvis inter naturales singularis & extraordinaria esset, atq; naturæ miraculum existimari posset. Et hæc sententia multò videtur probabilior, & Scriptura conformior: Nam si virtus arboris vitæ fuisset supernaturalis, non adfuisset illi post peccatum hominis, nec peccatori homini profuisset: Atqui fuisse illam virtutem in arbore vitæ post peccatum hominis, aperte ostendit Divina Scriptura, narrans propterea Deum singulari custodia aditu Paradisi munivisse, & ante ipsum Cherubim cum flammeo gladio posuisse, ne homo ad Paradisum auderet intrare, & fructum arboris vitæ comedens, viveret in æternum: Ergo &c. Sicut igitur virtus sacramentorum, quia supernaturalis est, in eo qui cum peccato ea suscipit, effectus suos non operatur; ita si virtus arboris vitæ fuisset supernaturalis, nihil profecto peccatori homini profuisset, nec ad custodiendam arborem vitæ opus fuisset ullo præsidio, sed satis fuisset Deum non assistere illi arbori ad effectum illum operandum.

46. Addo quod D. Thomas 1. p. qu. 97. art. 4. sic ait: *Non poterat virtus ligni vitæ ad hoc se extendere, ut daret corpori virtutem durandi tempore infinito, sed usque ad determinatum tempus. Manifestum est enim quod quando ab ipsa virtute est major, tunc imprimi durabiliorem effectum; unde cum virtus ligni vitæ esset finita, semel sumptum præservabat à corruptione usque ad determinatum tempus, quo finito vel homo translatus fuisset ad spirituales vitam, vel indignus esset iterum sumere de ligno vitæ. At si virtus ligni vitæ esset supernaturalis, hæc argumentatio esset invalida: quis enim dubitet ipsum virtute supernaturali potuisse hominis vitam tempore infinito conservare? Ergo vis illa ligni vitæ naturalis erat.*

47. Nec obstat quod ait Augustinus lib. 8. de Genesi ad litt. cap. 4. *Erat ei (scilicet Adamo) in ligno cæteris alimentum, in isto sacramentum.* Nam virtus illa ligni vitæ dicitur in se continuisse sacramentum, non quia supernaturalis erat, & similis virtuti causandi gratiam, quæ inest sacramentis novæ legis, sed quia mysticè adumbrabat & figurabat Christi virtutem, ad gratiam & gloriam, seu vitam æternam conferendam.

ARTICULUS VII.

De arbore scientiæ boni & mali.

De arbore vitæ dictum est: proxime sequitur arbore scientiæ boni & mali; de qua primo quæri potest, in qua specie arborum fuerit? sed breviter respondeo, duas circa hoc esse Authorum sententias. Prima docet arborem illam fuisse ficum: quia primi parentes ex folijs ficinæ fecerunt sibi perizomata, quibus suam nuditatem contegerant, ut dicitur Genes. 3. Secunda asserit illam fuisse malum, propter id quod scriptum est in Canticis c. 8. *sub arbore malis suscitavit: ibi corrupta est mater tua, ibi violata est gemitiva tua.*

Sed existimo huius magis curiosæ quam utilitatis questionis resolutionem esse profusè impossibilem; cum Scriptura & SS. Patres de ea arbore nihil planè referant, & ex quo dignosci possint qua specie illa fuerit. Secunda tamen opinio magis videtur habere probabilitatem & apparentiam: Totus enim super cap. 1. 3. Genes. qu. 164. satis probabili argumento ostendit talis arborem non fuisse ficum, scilicet vel eo ipso quod ex folijs ficus primi parentes sibi fecerunt perizomata, quibus suam tegebant nuditatem. Nam cum statim ut comederunt fructum vestris, fenserint & malum in quod incurrerant, & bonum quo fuerant privati, haud dubiè ingens illius arboris, ex qua tantum damnum perciperant, horror & odium eos invalit: tum illent igne, & jus folia contrestare, & sibi in usum velitis admodum, majus aliquid malum ex ea sibi metuentes. Adde quod Genes. 3. dicitur arborem illam fuisse *pulchram oculis, & visu delectabilem*; quod profecto in arborem ficus minime quadrat.

Deinde quæri solet, cur arbor illa, *arbor scientiæ boni & mali*, appellata sit? Cui etiam interrogationi breviter respondeo cum D. Augustino lib. 14. de civit. cap. 17. Magistro sent. in 2. dist. 17. & D. Thoma 1. p. quæst. 102. art. 1. ad 4. sic dictam esse illam arborem ab eventu, & ex eo quod esum illius consecutum est: accidit enim homini, ut tunc ex periculo cognosceret discrimen inter bonum quo ante peccatum fruebatur, & malum in quod peccando incurrit, ideoque scientiam haberet boni & mali, videlicet ut vocant Theologi, experimentalem. Nam licet antea speculative nosset Adam discrimen boni & mali, post peccatum tamen prædicte & per experientiam id magis cognovit: sicut medicus scientiâ medicinæ cognitam habet differentiam sanitatis & ægritudinis, eam tamen ipsè, amissâ sanitate, & in morbum delapsus, novâ quadam ratione scilicet per experientiam, melius agnoscit. Quemadmodum igitur puteus quem fuderunt servi Isaac, puteus *peris* seu *caluminiæ*, appellatus, ex jurgio & contentione quæ fuit inter pastores Geraræ, & pastores Isaac, ut habetur Genes. 26. sic ab eventu arbor scientiæ boni & mali dicta est, quia post eius esum homo per experientiam pæna didicit quid interesset inter obedientiam bonum, & inobedientiam malum, ut ait S. Thomas loco citato. Idem eleganter expressit Basiliius Seplensis orat. 2. de Adam, his verbis: *Tanquam in tabula, præceptum in arbore præscribens, latens in intus discernendi scientiam exitum; obedientiam in obedientia discrimen, ad arborem ascribens: inde agnoscibile boni & mali lignum dicitur. Nam ab ipso ille perdoctus est, lignum nomen accepit; & huius disciplina, arboris est appellatio.*

Potest etiam dici cum Ruperto lib. de Trin. & operibus eius cap. 27. & Tostato super cap. 13. lib. Genf. qu. 154. & 155. nomen illud *scientia boni & mali* indicium fuisse ei arbori propter mendacia verba & fallacia promissa serpentis, qui primos parentes ad edendum ex ea pelle- xit & impulit, mendacissimis verbis ipsis promittens, quod forent sicut Dij scientes bonum, & malum. Ex quo intelliges, absurdam esse Josephi sententiam lib. 1. antiquit. aientis, ideo arborem illam, arborem scientia boni & mali, appellatam esse, quod ejus fructus, si ederetur ab homine, ejus ingenij acumen augetet, subindeque multam ad acquirendam scientiam conferret: nam si ita res se habuisset, primum illud factum Eva verum fuisse, quod tamen fuisse mendax & fallax, SS. Patres unanimiter docent.

ARTICULUS VIII.

De fonte paradisi, & quatuor ejus fluminibus.

Moyse Genf. 2. paradisi terrestrem describens, ait, quod in medio ejus erumpat magnus fons, qui in quatuor capita, seu in quatuor flumina dividebatur, quorum nomina erant Phison, Gehon, Tigris, & Euphrates.

De illo fonte paradisi dubium est, an intra paradisum dividatur in quatuor illa capita, seu flumina, vel extra paradisum?

Respondeo utrumque esse probabile; plures enim facis rationabiliter existimatur, quod statim in prima eruptione aquarum de fonte, ille in quatuor capita, seu flumina dividebatur ad irrigandum paradisum. Alij verò non improbabili- ter cum Bahilio & Iudoro sentiunt, quod primò fluvius aliquis fluens de fonte illo irrigat totum paradisum, & postea aqua ejus de loco paradisi descendentes, ad radices ejus magnos pariunt lacus totam paradisi terram ambientes, ut ex nulla parte paradisi adibilis sit; & quod ex illis lacubus emergunt quatuor flumina recensita, quae per varias orbis regiones discurrunt.

Potè de fonte illo paradisi scribit Rupertus libro 2. de Trin. & operibus ejus cap. 24. & 25. rem quam arbitrator Leætor fore mirabilem magis quam credibilem: *Aquarum natura* (inquit) *per se salta est, nec idonea potui, sicut in seipso ascendit mare: ascendens autem de abyso, quae est maris unum aquarum, in illam quasi magni corporis terra mammam, id est paradisi fontem; quodammodo lactem assumit dulcedinem, & irrigat universa terra superficiem, ut juxta Psalmistam, potent omnes bestiae viva, & expectent onagri in feni sua: imò ut dulcesceret omnis terra ad nutriendam herbam virentem, lignumque pomiferum, quod iussa erat terra producere: atque hoc potissimum valet in terris orientali- bus, non solum panis & vini, sed etiam pretiosorum aromatum, metallorum, ac lapidum fertilissimis. Omnes igitur aquae potabiles & salubres, ubicunque hauriuntur, & undecunque apparant, de fonte paradisi per viculos meatus originem trahunt, & ex ejus dulcedine hoc habent, ut potabiles & salubres sint; & quemadmodum recur in corpore animalis fons est sanguinis, ut docent Physici, cunctis per corpus sparsis venis sanguinem disponens, atque hoc ministerio vitam animalis conservans: sic ille fons univèrsam terram per viculos venas irrigans, vegetat, & in multos re- lantat fontes & flumina.*

De duobus ultimis fluminibus à Moyse recensitis, nulla est apud Authores controversia: constat enim illos habere originem in montibus Armeniae majoris; cursum pe. Meopotamiam, Assyriam, & Chaldaeam; exitum verò in sinum Persicum: & unum vocari Tigrim, quod velocissimè & rapidissimè currat instar tigridis, vel sagittae, quam Persae & Medi tigrim appellant, teste Curtio: alium verò dici Euphratem, à voce Hebraea פַּרְוּ Parah significante fructificare & fecundare, eò quod ad modum Nili exundans terras riget & fecundet. Unde Cicero 2. de natura Deorum: *Mesopotamiam* (inquit) *fertilem efficit Euphrates, in quam quot annos quasi novos agros invehit.* Et Lucanus lib. 3. de eodem fluvio eleganter ait:

sparsus in agros

Fertilem Euphrates, Pharia vice fungitur unda.

De duobus verò primis fluminibus, quae Moyse Phison & Gehon appellat, disputant Scripturae Interpretes, quænam illa sint; Cosmographi enim nullam eorum fecere mentionem, sed meminerunt tantum Tigris & Euphratis. Unde aliqui existimant Phison & Gehon non esse diversa flumina à Tigri & Euphrate, sed quasdam illorù eruptiones, seu alveos: magnis enim fluminibus saepe contingit in varios dispartiri alveos, quos vulgus ramos vel brachia appellat, ut patet in Danubio, Nilo, & Pado, seu Eridano. Ita Pererius in Genesin lib. 3. de paradiso.

Alij probabilius censent, hæc quatuor flumina esse prorsus inter se diversa, & fluvium, qui nominatur Phison, esse Gangem, Indiae flumen, illumque, qui dicitur Gehon, esse Nilum, qui transit per Ægyptum, & peragrat terram Æthiopiae, cui dominatur magnus Abissinorum Monarcha, quem vulgus Pretejoannem appellat. Sic docet Josephus lib. 1. Antiquit. cap. 2. Ambrosius lib. de paradiso cap. 3. Augustinus lib. 8. de Genes. ad lit. cap. 7. Hieronymus in libro tradit. Hebraic. & epistolâ 4. ad Rusticum monachum, Epiphanius in Ancorato, & in epistola ad Joannem Hierosolymit. & plures alij SS. Patres ac Scripturae Interpretes: idque insinua- re videtur Scriptura Jeremia 2. nam ubi vulgata editio habet: *Quid tibi vis in via Ægypti, ut bibas aquam turbidam?* in septuaginta Interpretibus legitur, *ut bibas aquam Gehon.* Et S. Hieronymus in commentario hujus loci testatur, semper in communi editione fuisse Gehon. Neque repugnat vulgata editio cum editione Septuaginta; siquidem aquam Nili, qui à Septuaginta Interpretibus dicitur Gehon, verè turbidam esse testatur in eodem loco S. Hieronymus. Item Ecclesiastici 24. de viro sapiente dicitur: *Qui adimplet quasi Phison sapientiam, & sicut Tigris in diebus novorum: qui adimplet quasi Euphrates sensum, qui multiplicat quasi Jordanis in tempore messis; qui mittit disciplinam sicut lucem, & assistens quasi Gehon in die vindemiae.* Quo loco Rabanus, Jansenius, & alij Interpretes, per Phison Gangem; per Gehon, Nilum intelligi volunt: nam Ganges est flumen amplissimus, & hoc ipsum significat nomen Phison, dicitur enim à verbo Hebraeo פַּשׁוֹן Pasch, quod est redundare, quia magis quam cætera flumina impleri solet; & ad hanc etymologiam alludit Ecclesiasticus dicens: *Qui adimplet quasi Phison sapientiam.* Nilus verò incrementum accipere incipit post solstitium æstivum, & in tempore vindemiae plenissimè esse solet; & ideo subditur loco citato: *Et sicut Gehon in die vindemiae.*

Præterea, ut recte notavit Jansenius, comparare volens Ecclesiasticus sapientiam Dei quinque celeberrimis fluminibus, descripsit ea flumina illo ordine, quem verè inter se habent: pri-